

PAPER DETAILS

TITLE: ALMANYA`DAKI TÜRK VATANDASLARININ SOSYAL GÜVENLİK HUKUKUNA ILISKIN
SORUNLARI

AUTHORS: Andreas HANLEIN,Tankut CENTEL

PAGES: 223-285

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/95978>

ALMANYA'DAKİ SOSYAL GÜVEN

Ç

ya da 1408/71 sayı çıkabilecektir.

Göçmenlere ilişkin mültecilere ilişkin sınırlarıyla birbirlерinden yal Mahkeme taraf konmuştur. Fas'lı sındaki İşbirliği A ilişkin bir olayda “Fas'ın anlaşmaya takdir edilecek olu teci olarak gelenler

Almanya'daki Türk

Sosyal Mahkeme tarafından eyaletlerindeki eyalet dikkate alınmıştır. B sayılı AET-Tüzüğü'nin hukuku normunun sö

Bu sistematik bölüme biçimine bağlı kalın kümüne bağlı sorunlar dımlarına ilişkin soru

B. Çalışmak Üze

ninin uluslararası
Diğer yandan, Tür
da aşağıdaki som
paslaşması, eşgüd
mektedir. Sözleşm
talık ve analık d
karşı sigortalama
mektedir-, işkaza
ma, sakatlık ile y
Sosyal Güvenlik S
rürlüğe girmiştir⁵.

b) Değişiklik A

Almanya'daki Türk

Anlaşması'yla sadece
giştirilmiştir. Sözko
bancılarının ülkelerinde
rası kararlaştırmaya
gösterilen çabaların
tihtam eden ülkedeki
mesine ilişkin taleb
5.8.1974 tarihli Geli
niden düzenlenmesi
rünün biçimde artma
ral Hükümet, Türkiye
Sözleşmesi'ni feshet

yapılmış en önem
girmiş olan yeni
ye'ye etkilerinin k
lıklarının Türkiye
suretle kısmen az
sosyal güvenlik sö
sigortalılık sürele
Koordineli emekli
Nihayet, birkaç yıl
sıyla çok güncel b
ilişkin yeni düzenl

Almanya'daki Türk

lamındaki mülteciler
tansızlara ve nihaye
alanında eşit davran
sup olan üçüncü ül
mak üzere göç eden
birbirinden ayırdedil
olarak, Sözleşme'de
diğer ülkelerden gel
Sosyal Güvenlik Sö
yacağı anlamına ge
hakkında Federal S
çalışmak üzere göç

b) Kanunlar İhtilafı

Sosyal Güvenlik ihtilafı normlarını içeren kanunlar ile bunların işveren ve çalışanların yükümlülüklerinin dağılımıdır. Aynı zamanda işçi ve işverenler arasında çirak veya serbest sözleşme yapma hakkı vermektedir (bak. S. 10).

Sözleşme'deki kanunlar ihtilafı normları (m. 3-5) önüne geçmektedir (m. 6).

Bu düzenleme, ö
konusu olduğunda, T

Gemiadamları için
statüsü, Sözleşme m.
temsilciliklerdeki ça
raflardan birinin vata
üyesi yahut resmi ter
âkit tarafın ülkesinde
tarafın hükümleri uyg

Sözleşme m. 9'a
rından muaf tutulma t
Hastalık Sigortası-Y

haline sokulmuştu
duruma getirme h
dımaların m. 10'da
eşit duruma getiril

Ülkesel eşitlik
diğerindekiyle hul
dır¹⁸. Daha sonra b
yardım taleplerini
veya para yardıml
oturmaya bağlı bu
eşitliği, Türk-Alm
mektedir. Bu bağla

Almanya'daki Türk

tarafkların hükümleri
dikkate alınmasını ö
emeklinin sigortalılı
Kitap m. 5/I bent 11)
bent 1'e göre olan i
etkili olabilir.

Yasal hastalık si
yurtdışında oturduğu
16'ya göre askıdadır.
m. 4a'daki ülkesel eş
celikle, ülkesel eşitlik
Nitekim, diğer âkit d

Bir işkazası ve birlikte, daha önce miş olunduğu durumlarda, Sosyal Güvenlik öngörüldüğü üzere dım talebinin belirlenir. Nitekim, m. 20 bulunan önceki m. mektedir.

Meslek hastalığı leşme m. 21, ayrıca saplanmasını öngö-

Almanya'daki Türk

Nihayet, kaza sig
Mahkeme'nin Sosyal
lunmayan, ama pratik
reker:

Alman yasal kaz
Sosyal Mahkeme'nin
yolda geçen kazanın o
Türk işçisinin Türkiy
daki yolda uğradığı
Güvenlik Yasası VII.

(4) Rant sigortası

verecek olan Tür
zışmalara yolaçm

Nihayet, 28 in
rumlarına dair bi
özellikle, sigortalı
sakatlık aylıklarını
m. 28/VII) işaret
ülkesel eşitlik es
bir aylık haksahib
Güvenlik Yasası
talep iş piyasasını
sakatlık aylığı ala

Almanya'daki Türk

(Sözleşme m. 33/I c
içinde ikinci fıkra, gö
maktadır. Buna göre
kurumu; Almanya'da
yaşıyan çocukları için
bir işçi gönderen ülk
1975 tarihinde ödediğ
m. 33/II; çocuk paras
ülkeler olarak İspany
zenlendiği anlaşmalar
üç anlaşma, gönderile
10 DM, ikinci çocuk i
cocuk başına 60 DM

sözleşmeye belli karakterini sağlandığında Alman iş piyaslara yönlendirilen bir k göre, Almanya F Türklere karşı öz sa gereğince ve A hukuki konumları cusunun, emeklilik değişiklikler eme runan hukuki kor luğunun Türkiye' olanaklarını göze

sürecinde önemli bir
Eylül 1963 tarihinde
Aralık 1964 tarihinde
ması'dır, Söz konusu
1973 tarihinde yürür
Katma Protokol'la g
sinde, sosyal güvenli
mektedir. Anılan hük
çerçevesinde oluşt
devletten diğerine g
Topluluk içinde otu
kümeler" oluşturalak
iscilerine değişik üye

Tüzüğü'nün gere
Gerçekten, AT-K
nır nitelikte oldu
rını düzenleyecek
yon, bu öneriyi K
zük önerisinin m
Resmî Gazetesi'n
yınlanmıştır. Dah
3/80 sayılı Ortakl
şimdiye kadar bu

Sosyal güvenli
yayınlanmasına ra

Almanya'daki Türk

Kararın ikinci ma
düzenlemektedir. Bu
veya birden çok AT-
uygulanan veya uygu
geçerlidir³⁸. Sigortalı
olarak bir sosyal güv
Ayrıca, sözkonusu k
üyeleri ile ölenin yak
daşı mültecilere de O
içerecek bir Türk mül
Ortaklık Konseyi kar
limi, bir Türk işçisini

parası ve işsizlik olmak üzere tüm bölümünde özel h

3/80 sayılı Ort hukukuna ilişkin nusu hükme göre, Kararın geçerli ol de, bu devletin va kuku hükümleri t olacaktır⁴².

3/80 sayılı Ort yaşlılık ve kaza a

Almanya'daki Türk

c) 3/80 Sayılı Orta

*(1) 3/80 sayılı Or
yardımlarına*

Karar'ın üçüncü
tirilmiş özel hüküm
yardımları ele alma
Fransa'da yaşayan a
sach/Almanya'da ça
sigortasında sigortal
rumunun sağlık yard
sorusunun ortaya atıl

önce diğer üye dev
zorundadır.

(3) 3/80 sayılı O
ölüm aylıkla

3/80 sayılı Orta
daki eşgüdüm için,
hükümlerini üstlen
özellikle bekleme
esas, Türk vatand
Konseyi Kararı, ay
kümüleri de devral
birden çok AT-ijv

Almanya'daki Türk

Konseyi Kararı'na uyvenlik Sözleşmesi'nenu olmaktadır.

3. 3/80 Sayılı Ort ğine Dair

Daha ziyade tanınolduğu gibi, sosyal giKararı'nda da, kendiuygulanırlığı sorunu özellikle Taflan-Metlenmiştir

mamlanması gerek
sürülen itiraza katı
önerisi Konsey tar
şimdilik uygulanan
Konseyi kararının
sosyal güvenlik sis
sayılı AET-Tüzüğü
kapsamlı bir uygul
çıkarılması gerek
çoğu, ancak 3/80
bulunmamaktaydı.

Hükmün gerek

Almanya'daki Türk V

Çalışmayan davacı
ğı ve büyüttüğü bir ço
narak, davacıya Alman
VI. Kitap m. 56 uyarı
rant sigortası zorunlu p

İlkin, davacı, çocuğ
mini da almıştır. And
Parası Yasası'ndaki de
ve oturma iznine sahip
tarihinden itibaren söz
diği gerekçesiyle, bu ta
durmudur.

kunun tali kayna
mektedir⁵¹. Adale
kararı m. 3/I'in la
kü, sözkonusu hü
devlet ülkesinde o
olduğu kişilere va
lamaktadır. Bunu
gerekmemektedir

Adalet Divanı
sadece sosyal gü
Antlaşması'nın il
Anlaşması m. 9'

Karar m. 1/bent b'de
1408/71 sayılı Tüzük
tanımla çakışmaktay
1/bent b'deki "aile"
sayılı Tüzük m. 1/be
çerliydi⁵⁹. Bunun gib
riyle uygulama alanı
2/I'deki tanıma daya

İkinci olarak; Ad
anlamındaki işçi kav
Çalışma faaliyeti için
çok üye devletin sos

rinden birinde tek
bağlı sigortalı olma
işçi sıfatından kay
masıyla görüşlerin
menin başvuru son
ması nedeniyle ya
fında sözkonusu o
venlik sistemi için
bir riske karşı dah
veya özel sosyal gü
sigortalı olması k
yasal sigortada si

olarak Adalet Divanı,
lık Konseyi kararı m.
tedir. Ayrıca, Taflan-
ulusal mahkeme önüne
mıyacağı konusunda b
güvenliği gerekçeleri;
düzenlenmiş bulunan
güvenlik sistemlerinin
bilecek bir durumda te

*c) 3/80 Sayılı Orta
İlişkin Diğer Ma*

1. Sosyal Güvenlik Sözleşmesi

a) Cenevre Mutabakatına İlişkin

Cenevre Sözleşmesi, m. 1. madde, kamusal yasal olarak ülke diğer yardımlaşmaları aynı davranış

24. üncü maddesi

Almanya'daki Türk

larında yapmış oldukları
anlaşmalardan doğacak
kümü altına girmekte

b) Sosyal Güvenlik Uygulama Alanı

Cenevre Mülteciler
24'ün, açık düzenlen
devlette oturan mülte
lerinden sayıldıkları
tecinin ikametinin ya
açık veya örtülü bi

2. Cenevre Mülteci Niteliği

Mültecilerin hukukları, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1968 Protokolü ile düzenlenen uluslararası hukuki Durumuna Dönüş Hakkında Sözleşmeleri ile ilgili olarak, devletler tarafından iç hukukla kabul edilmiş sözleşmeleridir. Devletler, bu sözleşmeleri iç hukuka aktarılmış bir şekilde, mülteci niteliği bakımından ulusal normun bir iç hukuk düzeni olarak, başka bir düzenlemeyle gulanır hale gelme

me m. 1'de belirle
Belirtilen yerde, mü
ait sınırlamaları ka
Hukuki Durumuna
Türk mültecileri bak
çıkmayacaktır; çünk
anlamında Avrupa o
Türkiye'den kaçışla
mış bir olay olarak

Kişiler itibariyle
şeyden önce, çok
Komisyonu, herhal

sını ve böylece, ola
 lunmasını aramakt
 kaçan bir Türk vata
 girmediginde, buna
 ma ilkesine değilse
 kine dayanabilecekt

2. 1408/71 Sayılı

Tüzük'deki eşit
 mesi m.24'deki eşi
 üstünlüklü AT-huku

II. Avrupa İnsan

4.11.1950 tarihli
20.3.1952 tarihli ilk E
dimler konusunda öne
si, Gaygusuz davasın
korunması) Avrupa İ
esasıyla bağlantılı biç
ğanüstü hal yardımı g
ruması altında görüle
Türk vatandaşlarında
kabul etmiştir⁹⁰.

IV. Çifte Vergi Anlaşması

Çifte Vergilendirme Anlaşması⁹⁴ m. 24'de yer alan hükme göre, aynı nedenle çocuk

E. Türkiye'deki

Şimdiye kadarki sorunlu bölüm izlenimiyle bağlantılı olarak hukukuna ilişkin so

Almanya'daki Türk V

Türk askerlik yükümlü
Mahkemesi, tabii, Tür
masız da bırakmamışt
yükümlüsü bugün bir
da, iş ilişkisinden doğa
alındığı bir yükümlül
başka Daire, bu sonucu
hal için Alman Mede
mahkeme kararları; h
gellemediği takdirde,
bileceği anlamını taşı
kümlüsü Türk işçileri

2. Ortaklık Hukukuna Eşit Davranış

Kanımca, Almanya'da iş hukukunun birliktelikte- sadece sosyal hukukun esasını değil, iş hukukunun uygulanması için, çok önemli bir rol oynamaktadır. 7/I'le karşılaştığımız sayılı Ortaklık Kanunu İş Mahkemesi; 2007'de düzenlenmeyi doğru bulduğunda, Avrupa Adalet Divanı'nın kararlarında da verilmektedir.

Almanya'daki Türk

istihdam ilişkisi ücret
hastalık sigortasında
min, bir aya kadar de

III. Türkiye'deki Dikkate Alın

Türkiye'deki aske
hesaba katılabilecekti
hakkında karar verdiğ
Sosyal Güvenlik Söz
olayda özellikle, yuk
cümlesi önemlidir. Ç

F. Aylık Hak

I. Türk Sigor

Yasal rant sig
nın gerçekleşmes
oynar¹⁰⁸. Ancak,
tandaşları için, ha
esas alınacağı ço
kurumu belgeye
murasını bugüne
kez ilgili yaş sın
ğum tarihini kulla

Almanya'daki Türk

maktadır. Bunun son
mahkemeler, gerçek
maları yapmak zorun
mayla ortaya çıkaca
olmamıştır; ancak, t
kazandıkları olaylar

Bununla birlikte,
esaslı şekilde değiş
üzere, 16.12.1997 ta
Kitabı'nın ve Diğer
(BGBl. I, sh. 2970),
bı'na yeni m. 33a'vı

veya çocuk parası
lardan (örneğin,
başvurulduğu ve s
kullanılabileceği
düzenlerine göre
yoldan değiştirme
bununla bağlantılı
dur. Bu düzenlen
yerli sosyal güver
riyle bağlayıcı nite
idari denetimi öng
yanmaktadır. Bu y
ve bu tür deçüm

Divan; uygulanırlığı
madığı için, yeni Al
kuna ilişkin eşit dav
tır.

II. “Çok Taraflı

1. Sosyal Güven Birleştirmeni

Aylık hakkının
ye'deki sigortalılık s
miş sürelerin de hes

“Bir âkit tarafın
için gerekli şartlar
zenlemenin uygulama
fın kurumu, sözleşme
veya devletlerüstü
dı).

Federal Sosyal
anlamda uygulam
rında yabancı ülke
arada vatandaşlığa
anlamıştır¹¹⁹.

kazanılması, muha
ması konusunda T
için gereken hukuk
yüklendikleri bir a
meye kendilerini ha

Ancak, bu niyet
miştir. 3/80 sayılı
aylık hakkına ilişki
Avrupa Adalet Diva
bu nitelikte değil
gildir.

ya'daki sigortaya
cektir (bak. Sosyal

b) Türkiye'de Si

Daha sonra, Tü
ce sistemlerinden
aynı şekilde prim
ortaya çıkmaktadır

Sözleşme'nin y
kurumları, ilkin, T
prim iadesine gitm

Almanya'daki Tür

gortalılık yükümlünü
m. 10/III (yeni meti

*c) (Sadece) Alm
vam Hakkının*

Ayrıca, işteğe ba
ması, prim iadesini

İsteğe bağlı olara
kuna göre, Sosyal C
lanmaktadır. Buna
şını bitirdikten sonr
lenebilirler (örüne

mıştır¹³⁰. Söz konusu
için, m. 53/cümle 2
me'ye tabi olan prin
kını tanımak sureti
2/I bent 2'de belirti
teğe bağlı sigortalı
ortadan kaldırıp ka
anlamda, 506 sayılı
bağlı olarak sigorta
1987 yılında daha o
konusu olanak; daha
edilmiş bulunan, s

24 takvim ayı geçmi
ortaya çıkmadığı tak
leşme m. 10/II'ye gö
prim iadesini engel
ye'deki sigortaya tal
me süresini harekete
lebilecek olmasında
gortalılık yükümünü
geçmiş olması gerek

Emeklilik Reformu
altı aya indirmiştir.
cekler tarafından a

meler gibi sosyal .
şılmamaktadır. Gü
muş olan çocuk pa
lık sigortası hukuk
gortasındaki çocuk
nilmektedir.

Bu bağlamda, T
lecek özgün sorunl
len yardım ve çık
ya'da az veya çok
sine bağlı bulunma

tartışma götürür. Sosyal prime tabi olmayan sığınanların eşleri ile olmalarını veya mutlak Güvenlik Yasası V. 1

3. Çocuk Parası

1996 yılına kadar muafiyet miktarları ve çocuk parası ve çocuk mali yükü azaltılma mesisi'nin vergi hukuk

bent 3; İkamet Ya
ikametgâhı ve ne d
devlette yahut bir
çocuklar, esas itib
Yasası m. 63/I cüm
ikamet yasal oldu
nırdışı edilmeyle s

4. Federal Bak

Federal Bakma
da, Almanya'da b
maktadır (Federal

yardımlarına, ikamet i
tehak kazanılmaktadır

III. Çalışmak Üze Uluslararası B Bulunacak Çö

1. Türkiye'de Yaş Ödenmesi

Çocuk parası öden
oturmasını gerektirm
Türk-Alman Sosyal C

rası konusunda uyg
leşmesi'nin yürürlü

2. Sadece Otur Verilmemesi

a) Çocuk Paras

Almanya'da ça
göre verilmiş bir o
Almanya'da yaşay
3/80 sayılı Ortaklı
daha önce ayrıntılı
Ayrıca Adalet Div

sinde bakma parasını
Buna göre, Ortaklık K
bakma parası için de ö
beri gerek Federal İda
yal Mahkeme'nin de g

3. Biçimsel Bir İka Yardımlarının

Federal Sosyal Ma
biriyle uyuşan kararlar
rasının alınmasında y

Doğal olarak, c
rüşün, 3/80 sayılı
ranma esasının uy
çok şey vardır¹⁵⁷.

4. Türk Vata memesi

Federal İdare
kararlarında şimd
vatandaşı veya bir
eyalet bakma par
kararlardan sonra

lar, şimdi aynı şekilde
yardımları" olarak el
biçimde 3/80 sayılı O
rılmalı; böylece, Tür
sağlanan yardımları a
bağımsız olarak alabi

IV. Uluslararası Mültecilerini

1. Mülteciler İçin

Federal Sosyal M

Ancak, Sosyal C
mahkeme kararları
diğer yorumlarında
yapmış kişilere mu
iltica başvurusu ya
uygulanması bakım
gortasında ailece si

2. Çocuk Bakım

Çocuk bakma s
tatmin edici sonuçla

Çocuk bakma s

Almanya'daki Türk

lenme nedeniyle iltica
ikamet yetkisi tanınm
metni) Kürt kökenli
Cenevre Mülteciler
bakımından sorun ya

a) Cenevre Mülte

Burada, Cenevre
olamamalıdır. Gerçi
Cenevre Mülteciler
bakmaya ilişkin sosy
maları düşünülebilir

Avrupa Adalet D
ciler de; esas olarak
durumda bulunmal
Tüzüğü'nden yararla

c) Diğer Gelişme

Öncelikle, sorun
anımsanmalıdır. İlk
özellikle orada m. 3
Türk vatandaşı mı
mültecileri için, bir
taklık Konsevi kara

YAL

*Amann, Christine, Die
Lichte der travau
die Asylgewähru*

Ansav, Tuğrul, Zur Ber

Hänlein, Andreas, Die A
EG- Mitgliedstaaten
Nr. 3/80 des Assoz

Hänlein, Andreas, Die re
vertragsarbeitnehm

Hänlein, Andreas, Proble
Association – a p
Schulte (Hrsg.), E
Nationales, Brüsse

Hänlein, Andreas, Zur E
kische Staatsangeh

Almanya'daki Türk

Wißmeyer, Günter, Ren
utsch-türkische A
Mittelfranken, 19

Wißmeyer, Günter, Änd
Türkei, Zusatzabk
mit Erläuterungen
beiter, Mitteilung
129 vd.

Zuleeg, Manfred, Das
ZAR 1997, 171 v